

Burgemeester en wethouders van de
Gemeente Amersfoort
Postbus 4000
3800 EA Amersfoort

Onderwerp: reactie inventarisatie keuzeruimte gemeentelijke begroting
Amersfoort, 31 maart 2015

Geacht college,

Amersfoort staat voor een gigantische uitdaging, namelijk het vinden van 19 miljoen euro aan structurele bezuinigingen. De lijst met mogelijke bezuinigingen, in totaal 60 miljoen belopend 'zodat er iets te kiezen valt', laat weinig aan de verbeelding over: sluiting hier, afschaffen daar, de kaasschaaf helpt niet meer. Het maken van de uiteindelijke keuzes is een zaak van de politiek, aan ons – burgers en organisaties in Amersfoort – de taak om argumenten vóór of tegen te leveren. Als culturele organisatie – Stichting Zomertheater Amersfoort is verantwoordelijk voor de reeks zomeravondvoorstellingen van Amersfoorts Theater Terras en het internationale festival voor straat- en locatietheater Spoffin – zullen we ons hier beperken tot de kunsten en in het bijzonder de podiumkunsten.

Als culturele organisatie – Stichting Zomertheater Amersfoort is verantwoordelijk voor de reeks zomeravondvoorstellingen van Amersfoorts Theater Terras en de organisatie van het internationale festival voor straat- en locatietheater Spoffin – reageren wij graag op de geïnventariseerde maatregelen om te bezuinigen of inkomsten te verhogen op het gebied van de kunsten en in het bijzonder de podiumkunsten. Onze stelling: bezuinig als laatste op culturele festivals, ze leveren namelijk heel veel waarde voor de stad en kosten extreem weinig. Wij doen een aantal aanbevelingen en onderbouwen die hieronder met cijfers en argumenten.

Aanbevelingen

- Bezuinig binnen de culturele begroting als laatste op festivals;
- Stel de programmering centraal in prestatieafspraken;
- Ondersteun bestaande festivals, bied zekerheid voor meerdere jaren om continuïteit te waarborgen;
- Stimuleer festivals om nieuwe inkomstenbronnen aan te boren, zoals Spoffin en Theater Terras dat ook zeer actief doen;
- Actieve houding stadsbestuur bij het koppelen van (nieuwe) bedrijven aan culturele organisaties;
- Omarm nieuwe festivalinitiatieven die écht iets toevoegen;
- Zonder bezoekerscijfers heilig te verklaren: verdeel de beperkte middelen eerlijker tussen gevestigde podiuminstellingen en de festivals;
- Laat festivals en de gevestigde podia beter samenwerken op het gebied van uitleen van technische apparatuur, gebruik van ruimtes, kennis en wellicht personeel.
- Stimuleer actief het tijdelijk gebruik van leegstaande gebouwen (o.a. Elleboogkerk en het voormalige KAdE-gebouw) ten behoeve van cultuur.

Voorop gesteld: Amersfoort geeft al bijzonder weinig uit aan cultuur. Dat is de afgelopen jaren door onafhankelijk onderzoek¹ vastgesteld. Amersfoort is inmiddels in grootte de veertiende stad van Nederland en hard op weg richting de top 10, maar neemt qua omvang en diversiteit van het culturele aanbod een magere 30ste plaats in. De podiumkunsten steken daarbij nog eens extra schraal af tegenover andere cultuurdisciplines.

Wat nu te doen in tijden van onontkoombare bezuinigingen? Niet verder bezuinigen op kunst en cultuur, zoals ook in het Coalitieakkoord van 2014 is vastgelegd. En zeker niet blijven doorgaan met investeren in hardware: het stapelen van nieuwe stenen. Het gaat immers om de software: het programma, de optredens, de artiesten. En die kunnen vaak heel goed zónder vaste gebouwen. Het bewijs leveren de zomerfestivals, die elk in een paar dagen tijd heel veel publiek trekken; vaak even veel of zelfs méér dan een middelgroot 'stenen' podium in een heel jaar. Niet alleen op pleinen, maar ook door gebruik te maken van tijdelijke locaties.

Festivals: 2% cultuurbudget

Uit het Openbaar Subsidieregister² blijkt dat Amersfoort jaarlijks 13,9 miljoen euro uitgeeft aan kunst en cultuur. Dat is 3,5% van de totale gemeentebegroting, die bijna € 392 miljoen omvat (2014). Van deze 13,9 miljoen gaat 95% rechtstreeks naar de grote instituten: Bibliotheken Eemland, Scholen in de Kunst, musea (Amersfoort in C), de theaters Flint en De Lieve Vrouw, Icoon en De Kelder. Alleen al de huur van het schitterende Eemhuis kost jaarlijks bijna € 1,3 miljoen. Ook gaat er 10 jaar lang een ton naar museum Oud-Amelisweerd in Utrecht, dat de collectie-Armando huisvest.

Met de resterende 5% van het cultuurbudget worden bijna 40 kleinere culturele initiatieven ondersteund, waaronder 11 festivals. Deze evenementen krijgen bij elkaar € 275.000 aan gemeentelijke ondersteuning: minder dan 2% van het cultuurbudget en een vrijwel verwaarloosbaar (0,0007) deel van de totaalbegroting. Voor dat schamele bedrag worden zowel grote als kleine festivals georganiseerd die samen vele tienduizenden, misschien wel honderdduizenden bezoekers trekken.

De verhoudingen zijn zoek; het beperkte cultuurbudget kan met een hoger rendement worden besteed. Meer bereik met hetzelfde geld. Ondenkbaar? In Harderwijk wordt een dergelijk cultuurbeleid momenteel voorbereid onder de noemer 'De stad als podium'.

Geld op straat

De combinatie van een aantrekkelijk stadshart met een zowel breed als diep cultuuraanbod levert economisch profijt in de vorm van extra bestedingen van bezoekers. Daarvan profiteren hotels, restaurants, cafés, winkels, parkeergarages en daarmee ook de gemeente. Amersfoort laat hier dus gewoon geld op straat liggen; met Amersfoort vergelijkbare steden als Den Bosch, Deventer en Zwolle hebben dit wel opgepakt. Het publiek heeft de trend allang te pakken: festivals groeien jaar in jaar uit terwijl traditionele podia steeds meer moeite hebben om volle zalen te trekken. Festivals bereiken niet alleen de *happy few* met een goed gevulde portemonnee, maar juist ook de mensen die nog nooit pluche gevoeld hebben. In de ontwikkeling van de podiumkunsten hebben festivals een voortrekkersrol. Zoals het recent verschenen nationale manifest *Leve de Festivals*³ het bondig formuleert: 'Festivals zijn innovatief en ontwikkelen nieuwe presentatievormen; ondersteunen talent; verbinden en hebben samenwerking in het DNA; ze zijn cultureel ondernemers bij uitstek en met hun grote achterban en wendbaarheid een proeftuin voor maatschappelijke en technologische vraagstukken.'

¹ Bron: Cultuurkaart Atlas voor Gemeenten 2014

² [www.amersfoort.nl/4/subsidieregister/subsidieregister-Actueel-overzicht-subsidies-\(PDF\).pdf](http://www.amersfoort.nl/4/subsidieregister/subsidieregister-Actueel-overzicht-subsidies-(PDF).pdf)

³ www.spoffin.nl/download/LeveDeFestivals.pdf

Op Amersfoortse schaal geven festivals de inwoners en bezoekers een vorm van recreatie en tegelijkertijd bieden ze een eenvoudige manier om kennis te maken met cultuur, samengebracht in een allesomvattend programma. Festivals dragen ruimschoots bij aan de toeristische profilering van de stad en helpen zo de lokale economie vooruit. En ze kosten maar een fractie van wat de institutionele podia aan subsidie ontvangen. Zónder meerjarige steun van de overheid (naast gemeente ook provincie, soms zelfs het rijk of Europa) zijn veel culturele festivals echter ten dode opgeschreven. Eenmaal wegbezuinigd komen ze echter niet zomaar terug; een goed festival opbouwen kost jaren.

Vrijwilligers

Vele honderden Amersfoorters werken als vrijwilliger mee aan festivals, waarmee deze ook op het gebied van sociale cohesie een belangrijke factor vormen. Alleen Spoffin heeft al meer dan 130 vrijwilligers; Theater Terras 30. Spoffin biedt bovendien jaarlijks 3 à 4 studenten en werklozen een stageplek om praktijkervaring op te doen. Veel Amersfoorters die ooit als vrijwilliger begonnen, hebben betaald werk in de cultuur gevonden. Ook als banenmotor leveren festivals dus een maatschappelijke bijdrage.

Conclusie

Natuurlijk vervangen de festivals de theaters en concertzalen niet, maar ze spelen wel een belangrijke rol in het Amersfoortse cultuuraanbod. In de zomermaanden, als de reguliere culturele voorzieningen een zomerstop hebben, voorzien de festivals in een vraag naar voorstellingen en culturele verrijking. Om alle hierboven aangedragen redenen vragen wij het gemeentebestuur met klem níet te snijden in de (meerjarige) bijdragen voor de festivals.

Met vriendelijke groet,

Alfred Konijnenbelt

directeur Stichting Zomertheater Amersfoort
artistiek leider Festival Spoffin